

Kasvun ja oppimisen lautakunta 12.06.2024 § 124

§ 124

Selvitys tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta ja lausunnon antaminen

Valmistelijat / lisätiedot:
Latva-Äijö Annika
Launis Kasper
Stolt-Haglund Ida
Loisa-Turunen Miia
Nääppä Roosa
Luukkonen Tero
Viljanen Nora
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta merkitsee tiedoksi selostusosan mukaiset selvitykset tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitettyihin kasvun ja oppimisen toimialaa koskeviin kannanottoihin ja antaa ne lausuntonaan vuoden 2023 arviointikertomuksesta.

Käsittely

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Tarkastuslautakunta hyväksyi kokouksessaan 24.4.2024 § 50 vuoden 2023 arviointikertomuksen. Samalla tarkastuslautakunta velvoitti kaupunginhallitusta pyytämään lautakunnilta selvitykset ja kuvaukset toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai on ryhdyttävä arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi sekä toimittamaan ne valtuustolle ja tiedoksi tarkastuslautakunnalle osavuosisikatsauksen käsittelyn yhteydessä.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa todetaan mm., että

1.3 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI ESPOO-TARINAN TOTEUTTAMISESTA SEKÄ VUODEN 2023 TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA JA POIKKEAMISTA

Tarkastuslautakunnan suositukset

Valtuustoon nähden sitovien tulostavoitteiden ja mittareiden tulee samanaikaisesti olla kunnianhimoisia ja vaikuttavia sekä kaupungin omin toimin saavutettavissa olevia. Tulostavoitteille on asetettava

niiden toteutumisesta ja raportoinnin koordinoinnista vastuussa olevat tahot.

Tavoitteiden toteutumisen arvioinnin mahdollistamiseksi on sekä valtuustokauden tavoitteiden että vuosittaisille tulostavoitteille asetettujen mittarien osalta kiinnitettävä huomiota siihen, että ne ovat arvioitavissa laadullisesti tai määrällisesti.

Tilikauden aikaista raportointia on kehitettävä siten, että mittareiden mahdollisimman ajantasainen toteumatieto raportoidaan valtuustolle riittävän aikaisessa vaiheessa tilikauden aikana sekä tuodaan esille toimenpiteet, joilla tavoitteen toteutumista on edistetty ja tullaan edistämään. (SIVU 13)

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Tavoitteet pyritään määrittelemään sellaisiksi, joiden toteutumiseen voidaan itse vaikuttaa. Tavoitteiden pitää olla myös riittävän kunnianhimoisia ja mitattavia. Kullekin tavoitteelle määritellään vastuutaho.

Tavoitteiden toteutumista kuvaaviksi tekijöiksi yritetään löytää sellaisia mittareita, joiden arvo ja arvon kehittymiseen vaikuttavat toimenpiteet ovat raportoitavissa myös arviointijakson aikana. Aina tämä ei ole mahdollista esim. käytettäessä vuotuisen kyselytutkimuksen tuloksia mittarina. Toisaalta mittareina pyritään käyttämään sellaisia tekijöitä, joita ilman tavoiteasetantaakin hyödynnetään osana toiminnan ohjausta.

2.4 HENKILÖSTÖ

Tarkastuslautakunnan suositukset

Kaupungin tulee jatkaa työvoiman saatavuuden ja pysyvyyden edistämisen toimenpiteitä erityisesti Kasvun ja oppimisen toimialalla. Suomen- ja ruotsinkielisen opetuksen sekä varhaiskasvatuksen on jatkettava kehittämistoimenpiteitä esimerkiksi tarjoamalla jatkossakin täydennyskoulutusta tarvetta vastaavasti henkilöstön pätevöittämiseksi tehtäviinsä. Myös avustavan henkilöstön palkkaaminen lisää kaupungin pito- ja vetovoimaa.

Työ- ja työmatkatapaturmien määrien alentamiseksi on ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin.

Henkilöstöön kohdistuvien väkivalta- ja uhkatilanteiden vähentämiseksi on etsittävä ja otettava käyttöön entistä tehokkaampia torjuntakeinoja sekä raportoitava saavutetuista tuloksista.

Palkkauksen paikallisten järjestelyerien kohdentaminen työvoimapula-aloille on tärkeää Espoon veto- ja pitovoiman turvaamiseksi. (SIVU 28)

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Työ- ja työmatkatapaturmien torjunnassa keskeisin rooli on työnantajaedustajilla. Esihenkilöt edustavat työnantajaa työpaikoilla. Työturvallisuuslain (738/2002) 8 § kertoo työnantajan yleisestä huolehtimisveloitteesta. Eli työnantaja huolehtii työntekijän turvallisuudesta ja terveydestä huomioiden työ, työolosuhteet ja muu työympäristö sekä työntekijän henkilökohtaiset edellytykset/ominaisuudet.

Työnantaja suunnittelee, valitsee, mitoittaa ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet työolosuhteiden parantamiseksi.

Työnantajan velvollisuuksiin kuuluu tunnistaa, arvioida, poistaa työn vaarat. Mikäli tämä ei ole mahdollista, niin vähentää työstä aiheutuvia haittoja. Lisäksi työnantajan tulee perehdyttää työntekijät turvalliseen ja terveelliseen tapaan suorittaa työtehtäviä. Näistä Espoon kaupunki työnantajana on saanut Aluehallintoviraston työsuojeluvastuualueelta (AVI) toimintaohjeita, kun AVI on tehnyt kaupungissa vakavien työtapaturmien tutkimuksia.

Tapaturmien torjunta on pitkälle toimintakulttuuriasia. Hyvän työturvallisuuskulttuurin perusta on tarkoituksenmukaisesti laadittu ja ylläpidetty työn vaarojen ja riskien arviointi, jonka terveydelliseen näkökulmaan saa tukea työterveyshuollon työpaikkaselvityksestä sekä olosuhteisiin Espoon ympäristöterveyden valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista. Tehokkaaseen tapaturmien torjuntaan kuuluu keskeisesti toteutuneiden riskien analysointi. Näitä ovat tapahtuneet työtapaturmat, työssä kohdatut väkivalta tapaukset sekä vaara- ja uhkatilanteet. Espoon kaupunki on ohjeistanut työntekijöitään työturvallisuuslain 19 § (Vikojen ja puutteellisuuden poistaminen ja niistä ilmoittaminen) heitä koskevasta ilmoittamisvelvoitteesta. Espoossa ilmoitukset tehdään HESSU työturvallisuusjärjestelmässä. Samassa järjestelmässä tehdään tapausten tutkimista sekä työpaikan työn vaarojen ja riskien arviointi.

Vaikka työpaikoissa on paljon yhteisiä piirteitä, niin jokainen niistä on silti ainutlaatuinen. Yksittäisen työpaikan tapaturmien torjuntamenetelmät tulee viimekädessä valita siten, että työpaikan riskienarvioinnissa havaitut riskit ja vaarat saadaan poistetuksi, ellei saa poistetuksi, niin niiden haittaa olennaisesti vähennettyä. Tässä asiassa on keskeisessä roolissa johtaminen. Kaupungin työsuojeluorganisaatio tukee esihenkilöitä tässä johtamistyössä tuottamalla ja kokoamalla tietoa kaupungin työpaikkojen turvallisuustilanteesta sekä tiedottamalla ja kouluttamalla.

Liukastumistapaturmat

Liukastumistapaturmat ovat yleisin poissaoloon johtavista tapaturmista. Kasvun ja oppimisen toimialalla ja varsinkin varhaiskasvatuksessa. Koska liukkauden aiheuttamaa riskitekijää ei voida poistaa, niin siitä aiheutuvaa haittaa voidaan torjua työvarustein ja välinein. Jos työnantaja hankkii työntekijöilleen suoja- tai työvälineitä, niin se voi velvoittaa työntekijöitään niiden käyttöön työtehtävissä. Liukkauden torjunnan osalta tämä tarkoittaa työnantajan hankkimia tarkoituksenmukaisia työjalkineita.

Työmatkatapaturmien osalta työnantaja ei voi velvoittaa työntekijöitään toimimaan jollain erityisellä tavalla. Työmatkatapaturmien torjunnassa kaupungin keinoiksi jää kaupungin vastuulla olevien alueiden liukkauden torjunnan lisäksi valistaminen ja armollisuus sääolosuhteista johtuviin myöhästymisiin.

Henkilöstöön kohdistuvien väkivalta- ja uhkatilanteiden vähentämiseksi on etsittävä ja otettava käyttöön entistä tehokkaampia torjuntakeinoja sekä raportoitava saavutetuista tuloksista.

Väkivalta- ja uhkatilanteiden vähentämisen työkalut ovat samat kuin työtapaturmien huomioiden työn ja tekopaikan erityispiirteet. Eli keinot ovat

- ilmiön esillä pitäminen eli väkivalta- ja uhkatilanne ilmoitusten tekeminen, tutkinta ja työyhteisökäsittely
- henkilöstön koulutus ja perehdytys, varsinkin haastavasti käyttäytyvistä asiakkaista huomioiden tietosuoja ja asiakkaan arvostava kohtaaminen
- olosuhteiden parantaminen ja tarkoituksen mukainen henkilöstömitoitus
- yksintyöskentelyn välttäminen

Kaupungilla on näihin valmiina työkaluja. Haasteena on niiden omaksuminen ja mahdollisuus saada tarvittavaa osaamista

Johtopäätös

Turvallisuus ja tapaturmien torjunta ei ole irrallinen prosessi, vaan se on läpileikkaavaa toimintaa arjen johtamisessa. Hyvä turvallisuuskulttuuri ei synny itsestään tai käskemällä. Sitä ei voi liimata muun toiminnan päälle. Turvallisuuuskulttuuri on kirjoitettu Espoo tarinan sisälle, mutta sitä ei kaikin osin ole vielä sisäistetty arjen toiminnaksi. Espoossa rakenteet ja ohjeet ovat olemassa. Puutteita on niiden noudattamisessa. Kaupungin työsuojeluorganisaatio (työsuojeluyhteyshenkilöt työpaikoilla, henkilöstön keskuudestaan valitsevat työsuojeluvaltuutetut sekä työsuojelupäällikkö) tukee turvallisuusjohtamista arjessa.

Turvallisuus alkaa aina itsestä.

4 KASVUN JA OPPIMISEN TOIMIALAN PALVELUJEN ARVIOINNIT 4.1 VARHAISKASVATUKSEN PALVELUT JA PALVELUJEN LAATU

Tarkastuslautakunnan suositus

Uusia varhaiskasvatuksen yksiköitä suunniteltaessa ja rakennettaessa on huomioitava lasten etu ja turvallisuus sekä työntekijöiden osaaminen tilasuunnitteluun liittyen. (SIVU 57)

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Päiväkotien suunnittelun lähtökohtana ovat lapset ja heidän tarpeensa. Varhaiskasvatuksen tiloille asetettuja tavoitteita ovat viihtyisyys, toimivuus, muuntojoustavuus, turvallisuus ja esteettömyys. Päiväkodin tilojen liittymisessä toisiinsa pyritään tarkoituksenmukaisiin yhteyksiin, jotka tukevat yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä, mutta mahdollistavat myös tiloissa häiriöttömän ja keskittymistä vaativan toiminnan. Laajuudeltaan suurissakin päiväkodeissa lapsiryhmien toiminta on mahdollista keskittää yksityisimpiin kotialueen tiloihin. Viihtyisyyden tavoitteena on tarjota kaikille lapsille tuttu ympäristö, jossa myös suhde muihin lapsiin ja kasvattajiin säilyy turvallisena.

Tila- ja sisustusratkaisuissa otetaan huomioon lapsen mittakaava, ulottuvuus ja tilan hahmottuminen lapsen horisontista. Esteettömyys suunnitellaan kokonaisvaltaisesti huomioiden myös saapuminen päiväkotiin ja liikkuminen tiloissa. Turvallisuuden huomioiminen päiväkodin tiloissa ja sen ympäristössä luo turvallista toimintakulttuuria, auttaa vähentämään vaaratilanteita ja tapaturmia sekä ohjaa toimintaa häiriötilanteissa.

Käyttäjyhteistyötä tehdään suunnittelun eri vaiheissa Kasvun ja oppimisen toimialan ja Tilapalvelut-liikelaitoksen sopimien

käyttäjäsallistumisen periaatteiden mukaisesti. Käyttäjyhteistyön lähtökohtana on käyttäjien tarpeet ja heidän toiminnan tuntemus. Toiminnallista tilasuunnittelua ohjataan suunnitelmien käyttäjälähtöisen arvioinnin pohjalta. Valmiin rakennuksen tilojen käyttäjiltä kerätään palautetta, jota hyödynnetään arviointi- ja jatkokehitystyössä.

4.2 OPPIMISEN TUKI JA INKLUUSIO VARHAISKASVATUKSESSA SEKÄ ESI- JA PERUSOPETUKSESSA

Tarkastuslautakunnan suositus

Erityisopetusta uudistettaessa on huolehdittava siitä, että kaikki lapset saavat tarvitsemansa tuen. Inklusiota ei tule käyttää säästökeinona. Inklusiota toteutettaessa kaikille lapsille on taattava riittävä tuki ja sopiva opiskeluympäristö. (SIVU 61)

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Espoon kaupunki toimii voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ja valmistautuu parhaillaan antamaan lausuntonsa hallituksen esitykseen perusopetuslain muuttamisesta koskien oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Toteutuessaan lainsäädännön muutos astuu voimaan 1.8.2025.

4.3 SUOMEA TAI RUOTSIA TOISENA KIELENÄ OPISKELEVIEN OPPILAIDEN TUKEMINEN

Tarkastuslautakunnan suositus

Espoon kaupungin johdon tulee osaltaan vaikuttaa kasvatuksen ja koulutuksen valtionosuusrahoituksen määräytymiseen monikielisten lasten ja nuorten osuuden ollessa pääkaupunkiseudulla valtakunnallisia keskiarvoja merkittävästi korkeammalla tasolla. (SIVU 65)

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriöön on koottu työryhmä, joka käsittelee väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä. Espoon kasvun ja oppimisen toimialajohtaja on kutsuttu mukaan ryhmään suurten kaupunkien edustajaksi. Työryhmä tulee valmistelemaan esityksen koulutusrahoituksen määräytymisestä ja jakoperusteista tilanteesta, jossa maahanmuuttotaustaisten lasten määrä lisääntyy pääkaupunkiseudulla ja samaan aikaan muualla maassa lasten määrä vähenee rajusti. Espoon työ on muistuttaa, että valtiovallan tulisi tukea myös kasvukaupunkeja taantuvien alueiden lisäksi.

Maahanmuuttajalasten määrän lisääntymisestä on viestitty myös Kuntaliiton sivistystoimen toimialajohtajien työryhmässä erityisesti Vantaan kaupungin kanssa, jolla on samat haasteet. Pääkaupunkiseudun kasvatuksen ja koulutuksen johdon yhteistyöryhmä on myös korostanut asiaa yhteisessä edunvalvontatyössään. Espoon rahoituksen erityistarpeet ovat olleet esillä hallituksen ja kuusikon allianssityöryhmässä, jossa Espoota edustaa kaupungin johtaja.

Kasvun ja oppimisen toimiala on esitellyt Espoon monikulttuurisia oppimisympäristöjä Kuntaliiton koulutuksesta vastaaville keväällä 2023 Ruusutorpan koulussa.

4.4 NUORISOPALVELUT

Tarkastuslautakunnan suositus

Nuorisopalvelujen tekemää hyvää yhteistyötä eri tahojen kanssa on jatkettava, jotta tavoitetaan kaikki tuen tarpeessa olevat lapset ja nuoret. (SIVU 67)

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Nuorisolain mukaan nuorisotyön eri muodoista erityisesti etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa olevat nuoret ja auttaa heitä saamaan tarvitsemansa palvelut ja tuen. Etsivä nuorisotyö on laajasti verkostoitunut toimija. Ohjaamotalon keskeisenä toimijana etsivä nuorisotyö tekee monialaista yhteistyötä eri tahojen kanssa, kuten Työllisyys Espoon, Omnian, Länsi-Uudenmaan Hyvinvointialueen, Vamos Espoon, Espoon Mielenterveysyhdistys EMY ry:n, Espoon seurakuntien, Nuorisoasuntoliiton, Länsi-Uudenmaan oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonnan, Live-säätiön, Puolustusvoimien ja Siviilipalveluskeskuksen kanssa. Espoossa on kehitetty etsivää nuorisotyötä jalkautuvan nuorisotyön suuntaan. Jalkautuvaa etsivää nuorisotyötä tehdään myös järjestötoimijoiden, Kuten Aseman Lapset ry:n, sekä muiden kuntien kanssa, ja tarvittaessa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa kohdattu nuori ohjataan palvelujen piiriin.

Koulunuorisotyön tehtävänä on ollut jalkautua yläkouluihin ja kohdata nuoria heidän arkiympäristössään. Tuoreissa tutkimuksissa korostetaan koulunuorisotyön roolin merkittävyyttä. Tutkijoiden mukaan nuorten kouluhyvinvointi rakentuu pitkälti kaveri- ja ryhmäsuhteista, ja nuorisotyöntekijöiden ydinosaaminen liittyy ryhmien ohjaamiseen.

Nuorisopalveluissa on vahvistettu myös oppivelvollisten nuorten parissa tehtävää työtä. Nuoren jäädessä ilman opiskelupaikkaa tai hänen keskeyttäessä opintonsa nuorta autetaan löytämään sopiva opiskelupaikka ja yhdessä muiden toimijoiden kanssa autetaan tarvittavan tuen piiriin.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Espoon kaupungin arviointikertomus 2023

Tiedoksi